

MODULLI TA'LIM TIZIMINING YARATILISH TARIXI VA TA'LIM SAMARADORLIGIDAGI O'RNI

Хаминов Бурхон Тургунович

Техника фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент.

Бахриддинова Дилнорахон Шарифжон кизи

Тошкент давлат техника университети

Қўқон филиали талабаси;

Annotatsiya: ta'limda modulli texnologiyalarning yaratilishi va rivojlanishi tarixiga bag'ishlangan masalalar yoritilgan. Maqolani tayyorlash jarayonida muallif tamonidan klassik olimlar, o'rta osiyolik mutafakkirlar va g'arblik ayrim mashhur pedagoglarning ta'lim samaradorligini oshiish borasidagi ishlari o'rganilgan va qisqacha bayon etilgan.

Tayanch iboralar: modulli ta'lim, metodologik asoslar, aqliy xujum, sinektika, taksonomiya, fan bloklari В докладе изложены некоторые вопросы создания и развития модульных технологий в образовании.

В процессе подготовки статьи, авторы изучили работы классических ученых и мыслителей востока, а также работы западных педагогов в области повышения эффективности обучения.

Ключевые слова: модульное обучение, методологические основы, мозговой штурм, синектика, таксономия, блоки наук

The article presents some issues of creation and development of modular technologies in education.

In the process of preparing the article, the authors studied the works of classical scientists and thinkers of the East, as well as the work of Western teachers in the field of improving the efficiency of education.

Keywords: modular training, methodological foundations, brainstorming, synectics, taxonomy, blocks of sciences

Modulli ta'lim to'g'risidagi tasavvurlar, ularning metodologik asoslari va inovatsion g'oyalarni bosqichma-bosqich alohida guruhlar ishtirokida yaratish va rivojlantirish fikri dastlab 1915-1940 yillarda Amerikalik ishbiarmon, Aleks Osborn tomonidan reklama qilishni takomillashtirish va muxandislarni yangi ixtirolarni kashf qilishga o'rgatish jarayonida taklif qilinadi. Uning bu g'oyalari-"Aqliy xujum" asosida dunyoning yuzlab davlatlarida ta'limning yangi, hususiy metodlari va "texnologiyalari" yaratildi. Bu metod "Aqliy xujum" metodi deb ataldi[1,13,14]. Keyinroq bu usul "Sinektika" nomi bilan Uilyam Gordon va "Taksonomiya" nomi bilan Benjamin Blum tomonidan yanada takomillashtirildi [15-17]. Bu metodlar haqidagi batafsil ma'lumotlar

muallif tomonidan [1] da bayon qilingan. Ayrim manbalarda modul tizimi 1950 yillarda paydo bo'lgan degan ma'lumotlar ham keltirilgan[2]. Ammo ularning mualliflari [13-17] ishlarning birortasiga ihtibos bermaganlar. Bu ta'lim to'g'risidagi tasavvurlar, ularning metodologik asoslari o'tgan asrning 90-yillariga kelib, ancha rivojlandi. Aslida tabiat xodisalarini va ayrim fizik jarayonlarni o'rganish va tushuntirishda qismlarga(bloklarga) ajratib tahlil qilish metodining qoidalari va usullari Beruniy va Ibn Sinolarning yozishmalarida, Farobiy asarlarida ham o'z aksini topgan. Ta'lim va tarbiyada oddiydan – murakkabga yoki osondan-qiyinga o'tib borish tamoyili, bloklarga ajritib o'rganishning asosiy elementlari sifatida keyinroq, o'ninchi asrda Yusuf Xos Xojibning “Qutadg'u bilig” va o'n yettinchi asrda Ya. O. Komenskiyning “Buyuk didaktika” nomli mashxur asarlarida yanada izchil, ta'limning tamoyillari sifatida bayon qilinadi. Modul tizimi, to'g'ri tashkil etilsa, ta'limning yuqori bosqichlarida samaradorligini keskin oshirish imkonini beradi. Aslida ta'lim samaradorligini oshirish borasida klassik olimlar va pedagoglar juda qadimdan o'z fikrlarini bayon etganlar. Buyuk mutafakkirlar: A.Beruniy, Ibn Sino, Al Xorazmiy, Farobiy, Imom Buxoriy, Imom at Termiziy, Yusuf Hos Hojib, A.Navoiy, A.G'ijduvoniy, Baxouddin Naqshbandiy, A.Temur va bular kabi dunyo tan olgan yuzlab allomalarimiz shular jumlasidandir[1]. Modul tizimini qo'llashda ta'limning deyarli barcha tamoyillariga amal qilinadi va o'zo'zidan eng samarali usullarni faol qo'llab borish talab etiladi. Bu xolat avvalo o'qituvchidan katta faollikni talab qiladi. Metod yo'lga qo'yilib, o'quvchilarni o'rgatib olganidan keyin, o'qituvchining ishlashi oson kechadi. Unda ortiqcha charchashlar, asabiy zo'riqishlar bo'lmaydi. O'quvchilar o'rganishlari kerak bo'lgan bilimlarni asosiy jihatlarini ajratishga odatlanadilar. Murakkab narsalarni xayolan oddiy narsalarga aylantirishga odatlanadilar. Mushohada qilishga va chuqurroq o'ylash va fikrlashga o'rgatiladilar.

ADABIYOTLAR:

1. A.Artaqov, A.Xakimov, M.Qodirov, A.Asqarov. Fizika o'qitishda innovatsion ta'lim texnologiyalari. 1-qism. Andijon, 2011. 48 s.
2. Методологические основы системы модульного формирования //Сб.нормативних документов.М.2006.
3. Борисова Н.В.От традиционного через модульное к дистанционному образованию: Учеб.пособие.М.ВИПК МВД России,1999.-174 с.
4. Башарин В.Ф. Модульная технология обучения физике//Специалист. 1994.№ 9.
5. Вазина К.Я.Саморазвитие человека и модульное обучение.Н.Н., 1991.